

SUMMARY

THE MEUSE-AREA OF GRUBBENVORST

The Maas-Area in the north and middle of the province Limburg distinguishes itself from the surrounding Coversand-Area by the appearance of much special plant species and a big botanical richness. This is also in the municipality Grubbenvorst, about 7 km north of Venlo. In this paper abiotical aspects and land use are described. The Meuse-Area of Grubbenvorst consists of sandy ridges and gullies with clay-deposits. In the gullies there is seepage from the Coversand-Area. When the water level of the Meuse is high, parts of the Meuse-Area get inundated. The ridges are used as arable land, the gullies mostly as grassland. The land use and layout didn't change much over the last two centuries. Therefore it has cultural-historical value. The Meuse-Area of Grubbenvorst is threatened by further agricultural cultivation, especially further lowering of the water-level. There are also positive trends for nature conservation and development in the governmental policy, especially for river-areas.

*Figuur 7: Luxe huizen aan de Maas ten noorden van het Gebroken Slot. Op de steilrand zijn recent struikjes geplant. Eind jaren zeventig stond daar nog een waardevolle, zeer soortenrijke vegetatie met onder andere Agrimonie (*Agrimonia eupatoria*) en Wilde marjolein (*Origanum vulgare*).*

LITERATUUR

GROOT OBBINK, D.J., R. VISSCHERS & A.G. BEEKMAN, 1977. Ruilverkaveling Melderslo. Bodemgesteldheid, Geomorfologie en Landschap. Stiboka, Wageningen.
 LANDESVERMESSUNGSAMT NORDRHEIN-WESTFALEN, 1969. Kartenaufnahme der Rheinlande durch Tranchot und v. Müffling, 1803-1820. Heruitgave, Landesvermessungsamt Nordrhein-Westfalen.

LANDINRICHTINGSDIENST, 1988. Ruilverkaveling Melderslo — Ontwerpplan. Landinrichtingsdienst, Utrecht.

LEKAHANA, E.G., 1978. Grondwaterkaart van Nederland — Voortgangsverslag Slenk van Venlo (Kaartblad 52-oost). Dienst Grondwaterverkenning TNO, Delft.

MINISTERIE VAN VROM, 1988. Vierde Nota Ruimtelijke Ordening. Deel A: beleidsvoornemen. SDU, Den Haag.

STICHTING VOOR BODEMKARTERING, 1975. Bodemkaart

van Nederland — Blad 52-oost, Venlo. Stiboka, Wageningen.

TOPOGRAFISCHE DIENST, 1936. Topografische kaart van Nederland — Blad 52-G (Venlo). Topografische Dienst, Delft.

TOPOGRAFISCHE DIENST, 1967. Topografische kaart van Nederland — Blad 52-G (Venlo). Topografische Dienst, Delft.

TOPOGRAFISCHE DIENST, 1979. Topografische kaart van Nederland — Blad 52-G (Venlo). Topografische Dienst, Delft.

50 JAAR BOTANISCHE TUIN KERKRADE

A. HEIJNEN, Botanische Tuin Kerkrade, St. Hubertuslaan 74, Kerkrade

50 Jaar Botanische Tuin is voor een Botanische Tuin niet zo heel oud. In vergelijking met de Hortus in Leiden (uit 1594) of in Utrecht, die dit jaar haar 350ste verjaardag viert, is de Kerkrade'se tuin nog een jongeling.

Maar wel een vol levenslust en enthousiasme. Het bezoekerstaal tot nu toe, dit seizoen, is een hart onder de riem. Regelmatige publiciteit zet velen ertoe aan die Botanische Tuin wel eens te willen zien.

Het is dan ook geen gewone tuin maar een Botanische Tuin "met een opdracht".

Figuur 1. Overzicht van de tuin

Figuur 2. Overzicht van de vaste plantenborder

Figuur 3. Educatieve kas en thematuin

Figuur 4. Het theehuisje

Na de verandering van het subsidiebeleid van de overheid is er heel wat veranderd in de museumwereld. Een Botanische Tuin is ingedeeld bij de musea; geen gekke zijsprong want ook Botanische Tuinen beheren, onderzoeken en presenteren waardevolle voorwerpen. Zij het dat deze collectie van levende samenstelling is.

Nu heeft het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur de Botanische Tuinen een aantal jaren de tijd gegeven om gezamenlijk te komen tot een nationale plantencollectie die in zijn gedecentraliseerde totaliteit een goede belangrijke collectie in Nederland vormt.

De Commissie Botanische Tuinen van de Biologische Raad der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen heeft daartoe in 1988 een "Stichting Nederlandse Plantentuinen" in het leven geroepen.

De Botanische Tuin in Kerkrade is opgenomen in die Stichting. Haar opdracht is o.a. een collectie op te bouwen van de succulentenflora van Madagascar, waar vele soorten zijn bedreigd met uitsterven. Nu is het niet de bedoeling dat daarvoor planten elders weggehaald worden; door middel van een grote internationale zaden-uitwisseling over de gehele wereld wordt geprobeerd nieuwe planten behoedzaam op te kweken. Uiteraard is dit een langzaamgroeiend proces waar wel de nodige jaren mee gemoeid zijn.

BOTANISCHE TUIN EN EDUCATIEVE DIENST

De Botanische Tuin heeft een educatieve dienst die tevens belast is met de natuur- en milieueducatie in de regio. Een unieke combinatie, die ik wil illustreren met twee voorbeelden.

Met behulp van een subsidie van het Wereld Natuur Fonds startte in 1988 een project "Kumquats in beweging". Een project met als ondertitel "veranderende voedingsgewoontes in Limburg in relatie tot een veranderd milieu".

Bij dit project is uitgegaan van de theorie van Galtung (geciteerd door Mevr. J.C. v. Noordwijk tijdens een Valo-Natuurwetenschappenconferentie in Zeist).

Het project is uitgestrekt over drie jaar, elk jaar een ander sub-thema. In 1988 was het thema "voeding" aan de orde.

Met behulp van een tentoonstelling en

De achterliggende gedachte bij het project "Kunquats in beweging" is ontleend aan de theorie van Galtburg, vaak samengevat als: "normbesef stijgt uit boven alle religies".

I. ik en mijzelf:	ik zorg dat ik te eten heb
II. ik en mijn omgeving:	door invloeden om me heen verandert mijn voedingsgedrag
III. ik en alle mensen:	mijn eetbehoefte heeft consequenties voor mijn omgeving maar ook ver daar buiten
IV. ik en alle levende wezens:	door mijn voedingsgedrag kan het gebeuren dat andere levende wezens (mens, dier en plan) daar gevolgen van ondervinden.

een daarbij behorende les kon men kennismaken met het veranderende voedselaanbod in Limburg.

Loopt U maar eens over de markt: laos, magistan, kumquats, rawit, kouseband lachen U toe. In de kas en thematuin kon men de planten aanschouwen die men uit blik of in gedeelten verwerkt bij een moderne maaltijd. De oorzaken van die verandering kwamen in dit deelthema ook aan de orde. Maar het gaat verder; onze voedselvraag heeft ook consequenties ver buiten onze landsgrenzen.

De bossen van Costa Rica worden gekapt om koeien te laten grazen die voor de productie van hamburgers worden geslacht, in Maleisië maakt het regenwoud plaats voor palmbomen waarvan de palmpitolie voor onze na-maakmelk wordt gebruikt.

Op het Filipijnse eiland Negros werd suikerriet verbouwd voor coca-cola, (hier zijn inmiddels alternatieven voor, met alle gevolgen van dien) en in Guatemala ontstonden enorme koffieplantages.

Waar regenwouden worden gekapt, verdwijnt de indrukwekkende natuur. Een kale, troosteloze vlakte blijft over. De zon verschroeit de aarde, de dieren verdwijnen en de grond spoelt weg. Het gevolg hiervan is een klimaatverandering die gevolgen heeft voor de hele wereld.

Dit alles is ondergebracht in het deelthema 'milieu' dat in de maand mei in de Botanische Tuin tentoongesteld werd met behulp van een les. Het volgende voorjaar (1990) komt dan het laatste deelthema aan bod: wat heeft dit nu allemaal voor gevolgen voor je eigen gezondheid: genoeg voedsel en toch honger, verzuring, klimaatverandering.

Het gehele project wordt in het nieuwe schooljaar in zijn totaliteit als project aangeboden. Belangstellende groepen (leeftijdscategorie 11-14 jarigen)

kunnen op dit project intekenen.

Het gehele project is een wisselwerking van theorie en praktijk.

Een tweede voorbeeld heeft betrekking op de allerjongsten: het kabouterpad. Een van de subdoelen van de Botanische Tuin Kerkrade is "de toekomstige volwassenen in contact brengen met de natuur en het omringende milieu". Als dit contact positief is, dan is het makkelijker de jeugd (op haar niveau) te wijzen op haar medeverantwoordelijkheid voor dat milieu. Hoe eerder je ermee begint, hoe beter.

Ondanks de makkelijke (maar nu niet gewenste) associatie van problemen met milieu kun je kleuters toch met "milieu" confronteren. Met milieu in zijn eigenlijke betekenis; de leefomgeving. Daar komt óók een kleuter dagelijks mee in contact. Immers, bij ieder kind komt water uit de kraan, worden dingen weggegooid, is het 's winters warm en kunnen kinderen soms niet slapen vanwege teveel lawaai.

Milieueducatie kan dan ook heel goed beginnen in de Botanische Tuin. Mocht U de Botanische Tuin in de maanden mei en juni bezocht hebben dan is het U misschien opgevallen dat er veel kleine kinderen door de tuin liepen en zich lieten rondleiden door kabouters.

Met speel-leersituaties kan de kleuter zich bewust worden van alledaagse milieuaspekten. Slechts een voorbeeld; Een van de veertien opdrachten van het kabouterpad luidt: "ga op de bank zitten, doe je oogjes en mondje dicht. Wat hoor je? Vind je die geluiden prettig?" Het valt hun op dat andere klasgenootjes ergens in de tuin zingen, dat vogels fluiten en een kikker kwaakt. Maar ook kan het gebeuren dat de grasmaaier in de buurt zoveel lawaai maakt dat de rest niet meer hoorbaar is. Of, wat te zeggen van een stel gillende klasgenootjes.

Achter deze eenvoudige vraagstelling ligt een dieper doel, n.l. de kleuters lawaai leren kennen als iets waar ze zelf ook invloed op kunnen uitoefenen. Er zit een logische volgorde in: ze horen het verschil tussen lawaai en stilte, ze weten wie het lawaai veroorzaakt, ze weten ook wanneer ze zelf lawaai maken. Als ze zich dit bewust zijn, kan er samen een afspraak gemaakt worden over waar en wanneer er lawaai gemaakt mag worden. Dit is dan een zaak waar de leerkrachten verder mee aan de slag kunnen.

Op deze manier zijn vele opdrachten door de Tuin opgebouwd. Het is daarom van groot belang dat de "uitstapjes" naar de Botanische Tuin niet op zich zelf staan, maar een duidelijke plaats hebben binnen het schoolwerkplan.

Figuur 5. Deel van het kabouterpad

De opvoeding stimuleert een positieve omgang met het milieu. Sterker nog: het kabouterpad werkt verder.

De kleuters ervaren de speel-leersituatie als leuk en zorgen ervoor dat de ouders, grootouders en ieder die ze verder meekrijgen, ook naar de Botanische Tuin komen. Het kabouterpad heeft dan ook bijgedragen aan de promotie van de tuin zelf!

TERUG NAAR HET JUBILEUM

De Botanische Tuin heeft in de 50 voorafgaande jaren bewezen van meer dan lokaal belang te zijn. Door toe te treden tot het Landelijk Overleg van Staven van Botanische Tuinen, heeft Kerkrade, zonder direkt verbonden te zijn met een universiteit, een plaats verworven binnen de gedecentraliseerde nationale plantencollectie.

Kijkt men naar het regeringsbeleid van natuurwetenschappelijk onderzoek dan wordt dit geacht zuiver wetenschappelijk te zijn waarbij het onderzoek grotendeels op de instituten zelf wordt verricht. Botanische tuinen hebben daar een veel kleinere plaats in dan vroeger. Het is dan ook mede daarom dat botanische tuinen zich meer gaan toeleggen op educatie.

In Kerkrade is dit echter altijd al de belangrijkste doelstelling geweest. Plantenkennis en ervaring zal zorgvuldig in stand gehouden moeten worden en doorgegeven aan een jongere generatie. De tuin-technische en de educatieve diensten van de Kerkradse tuin proberen dit in goede afstemming op elkaar vorm te geven. Maar als deze tuin aan de hedendaagse eisen van publieksinformatie en educatie wil voldoen ontbreekt er een goede huisvesting. Het oude "Theehuisje" zal verbouwd moeten worden om de ± 40.000 bezoekers (waarvan er ± 10.000 een intensievere begeleiding krijgen) goed te kunnen ontvangen. Het jubileum is dan ook aanleiding om actie te ondernemen. In een tijd waarin de overheid niet langer in staat is deze lasten alleen te dragen en zij veelal op kortlopende projecten subsidieert, zullen de financiële middelen op een andere manier gerealiseerd moeten worden. Wie hieraan wil bijdragen kan bij mij uitvoerige informatie verkrijgen.

SUMMARY

50 YEARS BOTANICAL GARDEN
KERKRADE (NL)

The Botanical Garden in Kerkrade was founded in 1939: This year her 50th birthday is celebrated.

Although the Botanical Gardens were at service of medical- and general sciences, they are nowadays at the service of environmental education. In Kerkrade educa-

tion is a main point already for several years. Together with the University Botanical Gardens, Kerkrade takes care of the Decentralized National Plantscollective.

"DE ONTMOETING"

In het kader van het 50-jarig bestaansfeest van de Botanische Tuin heeft Wim Steins het hierbeneden afgebeelde kunstwerk ontworpen.

Het beeldje is uitgevoerd in brons, de hoogte ervan is 23 cm, het voetstukje is van zwart graniet.

Van dit beeldje worden slechts 50 exemplaren vervaardigd. Bij intekening ontvangt men tevens een door de kunstenaar gesigneerd certificaat, genummerd in volgorde van bestelling.

De prijs bedraagt f 490,—.

Belangstellenden kunnen op dit beeldje intekenen, door het bedrag over te maken op Rabobank rek.nr. 14.84.54.402.

Per verkocht beeldje schenkt de kunstenaar een bedrag van f 225,— voor het project "Verbouwing en Renovatie theehuisje".

